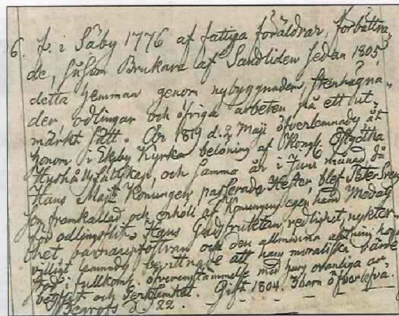

Som ormar ringlar de imponerande stenmurarna fram i landskapet.

En skylt uteder riksväg 32 strax norr om Sommen pekar mot gården Sandliden.

Prästen har gjort noggranna anteckningar i dödboken 1834 efter den driftige Peter Svensson på gården Sandliden.

Karl XIV blev imponerad

Fantastiska stenmurar vid Sandliden

BOXHOLM (LT)

Spåren efter odlargärning kan ses lite här och var i våra skogar. Rösen och stenmurar ligger kvar som de kan ha legat i flera hundra år, och ibland bevarar syrener och en skylt minnet av ett torp. Vid Sandliden nära länsgränsen till Småland finns enorma stenmurar, och dessa murar imponerade till och med på konung Karl XIV Johan då han passerade gården.

Boxholmsnaturen är ju väldigt omväxlande. I kommunens norra delar är det ett ganska så kulligt kulturlandskap, Östergötlandsdelen är inte så långt borta, men annars är ju kommunen en utpräglad skogskommun med många sjöar och där sjön Sommen nog kan ses som kommunens stolthet.

Att ha varit torpare i dessa skogstrakter kan knappast ha varit lätt. Stentillgången i södra Östergötland är ju minst lika stor som den är i Smålands skogsbygd. Många torp och gårdar är borta, men spåren efter odlargärningen finns kvar, och alla dessa rösen och stenmurar är ju en del av vår historia precis som kungalängder och annat som vi fick lära oss i skolan.

Söder om Boxholm och alldeles nära gränsen till Småland ligger gården Sandliden. Den som färdas riksväg 32 mellan Boxholm och Tranås kan, ungefär i höjd med Sommens fotbollsplan, på motstående sida se gården Sandliden och man kan också se en del stenmurar ringla fram i landskapet. Stenmurar finns ju på många ställen, men stenmurarna vid Sandliden är något alldeles extra och väl värda att titta närmare på.

Förr i tiden gick landsvägen cirka 50-100 meter väster om den nuvarande streckningen. Landsvägen gick då förbi gården Hester, där det för övrigt låg en gästgivaregård och där kända namn som Karl XIV Johan och Carl von Linné lär

Både artikelförfattaren och hans mor Ulla-Brith är fascinerade av Sandlidens stenmurar. På denna plats tycks murarna vara extra höga.

ha övernattat. Strax söder om Hester finns en väldigt vacker del av den gamla landsvägen kvar och där startar också Sandlidens stenmurar. I sällskap med motionsspåret från Aggas i Sommen ringlar murarna fram intill en betesmark och vidare in i skogen väster om gården.

Mannen bakom stenmurarna vid Sandliden hette Peter Svensson. Han var född 1776 och avled 1834, endast 58 år gammal. I Ekeby sockens dödbok har prästen gjort följande anteckning vid Peter Svenssons namn:

"Född i Säby 1776 af fattiga föräldrar. Förbättrade såsom brukare av Sandliden sedan 1805 detta hemman genom nybyggnader, stenhägnader, odlingar och övriga arbeten på ett utmärkt sätt. År 1819, den andra maj, överlämnades åt honom i Ekeby kyrka belöning av Kungliga Östgötska hushållningssällskapet och samma år i juni månad då Hans Majestät

konungen passerade Hester blev Peter Svensson framkallad och erhöill av konungen egenhändig medalj för odlingsflit. Hans Gudsfruktan, redighet, nykterhet, barnuppföstran och den allmänna aktning honom villigt lämnade bevitnade att hans moraliska värde stod i fullkomligt överensstämmelse med hans ovanliga arbetslust och verksamhet. Gift 1804. 3 barn överleva."

Det måste ha varit ett ofantligt slit att bryta all sten och skapa dessa stenmurar och man funderar på hur många som kan ha varit involverade i arbetet.

Birger Ekström satte redan 1991 upp en skylt intill stenmurarna vid Sandliden, den är belägen vid murarna där de ringlar fram i skogen väster om gården. På skylten kan man läsa följande:

När Peter Svensson tillträdde frälsehemmanet Sandliden midsommaraften 1805 var det mesta förfallet, såväl

hus och byggnader som hagar och tvenne åkerlyckor. Här föddes då två hästar, sex boskaps kreatur samt åtta får.

Från 1807 gjorde Peter Svensson ett idogt arbete. Han uppförde nytt fähus, ny badstuga, bryggerhus, lador och andra uthus. Efter detta välföddes det tre hästar, sexton boskaps kreatur samt tolv får.

Även en ny åker bröts upp av oduglig hagmark nära gården. Av stenen som bröts byggde han 1416 meter stengårdsgård. Bredden är cirka en meter och höjden 1,5 meter. Det innebär 2100 kubikmeter sten vilket i sin tur är över 300 lastbilslass. Dessutom har större delen av muren grävd grund.

I juni 1819 passerade konung Karl XIV Johan Sandliden på sin resa till Skåne. Han frågade då sin följeslagare greve Magnus Brahe vem som byggt dessa stenmurar. När kungen fått svaret kallades Peter Svensson fram

till kungen där han fick mota två medaljer. Han fick också dela ut fyra medaljer till de han tyckte gjort sig förtjänta av dem. Av dessa fick hustrun den första medaljen, och den andra gav han till sin före husbonde, Petter Nilsson i Torsebo. Vilka som fick de övriga medaljerna är dock okänt.

För tvåhundra år sedan var det kanske ingen som såg skönheten i dessa stenmurar, då ville brukaren ha stenfri odlingsbar mark och inhägnader, men idag ser människor antagligen stenmurarna på ett något annorlunda sätt. Sandlidens stenmurar är jämna och välbyggda och enormt vackra, och absolut ett trevligt besöksmål, till exempel en vacker och lagom ljunnen värvkäll. Och varför inte passa på att äta matsäck i skydd bakom någon stenmur, så glöm inte fikakorgen.

Text och bild:
KLAS JOHANSSON

Det händer

Evenemangstips
i Boxholms kommun

Boxholmkorpens tipspromenad

Tid: Söndagar t o m 05-28, kl 9-11.

Plats: Start vid Parketten.

Utställning: Cowgirls!

"Jag har vistats många timmar med kamera i kohagar, det började för snart tjugio år sedan. Då, låg sommarstugan mitt i en kohage och det var helt omöjligt att ignorera kossorna som nyfiket strök runt staketet i tid och otid och spanade in mig och min man Lars. Nu, visserligen i en annan sommarstuga och åtminstone på några hundra meters avstånd till hagen, har jag på nytt bekantat mig med ett gäng glada och snälla tjejer." /Vi beke Mathiesen.

Tid: T o m 04-29.

Plats: Boxholms bibliotek.

Språkcafé på bibblan!

Språkcaféet är för dig som vill lära dig att prata mer svenska och för dig som redan pratar svenska och som vill bidra med ett rikt ordförråd och ett gott humör! Vi bjuder på fika!

Tid: Torsdagar t o m 05-18, kl 15-16.

Plats: Boxholms bibliotek.

Film- och boksnaack: Livet efter dig

Filmklubben tar sig an succéboken Livet efter dig av Jojo Moyes. Arbetslösa Lou Clark tar sig an ett nytt, men något udda jobb. Hon blir sällskapsdam åt den nyligen förlamade Will Traynor som bestämt sig för att det inte längre finns någon glädje i livet. Välkommen på ett samtal om både bok och film! Boken "Livet efter dig" finns i många exemplar att låna på Boxholms bibliotek! Ett tillfälle kostar 50 kr, inkl fika. Filmklubben är ett samarbete mellan Boxholms bibliotek och Folkets hus.

Tid: 04-25, kl 14.

Plats: Folkets hus bio.

Två systrar och en begravning

Två systrar och en begravning är ett familjedrama om drömmar och förhoppningar i katastrofal kollision. Komik, dramatik och en rejäl dos musik. Biljetter säljs vid entrén. 200 kronor med scenpass. 250 kronor för övriga. Kaffé ingår.

Tid: 04-25, kl 19-21.30.

Plats: Bjursdalens servicehus.

Valborgsmässa-firande Ekeby
Manskören Sångarbröderna sjunger värisor och Per Ingvarsson håller värtalet. Kvällen avslutas med fyrvärkeri. Brasan tänds kl 21.

Tid: 04-30.

Plats: Ekeby kyrka.